

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

INSTITUT VZDĚLÁVÁNÍ A PORADENSTVÍ

Možnosti integrace žáka se smyslovým postižením do učebního oboru

Bakalářská práce

Autor práce: Jaroslav Frdlík

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Beáta Krahulcová, CSc.

© 2013 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Možnosti integrace žáka se smyslovým postižením do učebního oboru“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce paní Prof. PhDr. Beáty Krahulcové, CSc. a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Chomutově 3. 3. 2013

.....

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval paní Prof. PhDr. Beátě Krahulcové, CSc. za odborné vedení, trpělivost, konstruktivní připomínky a cenné rady.

Také bych chtěl poděkovat své manželce za její podporu.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá teoreticky i prakticky problematikou smyslově postižených žáků a jejich možnostmi integrace žáka se smyslovým postižením do učebního oboru. Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování literárních pramenů popisuje problematiku smyslově postižených žáků. Praktická část se zabývala specifiky profesní přípravy žáků se smyslovými vadami a analýzou případové studie.

ABSTRACT

The bachelor work is pushed by problems with sensory disability pupils, both theoretically and practically. The work is also touched their possibilities to pupil's integration with sensory disabilities to the teaching branch. The work is included two main areas. The first one is theoretical part which describes the problems of pupils with sensory disability and this part was created with help literature.

The second part is practical part which is orientated on specific vocational training of pupils with sensory disabilities and on analysis of case study.

Klíčová slova:

Speciální pedagogika, smyslové postižení, zrakové postižení, surdopedie, ortopedie, integrace, rámcově vzdělávací program, speciální pedagog, asistent pedagoga.

1. Úvod.....	8
2. Speciální pedagogika	9
2.1. Základní speciálněpedagogické disciplíny.....	9
3. Výskyt zrakového postižení	10
3.1. Klasifikace zrakového postižení	10
3.2. Vývoj zrakové percepce a jeho vliv na nácvik čtení a psaní.....	11
4. Klasifikace zrakového postižení podle WHO (Světové zdravotnické organizace) 12	
4.1. Podmínky rozvoje zrakově handicapovaných.....	13
4.2. Vývoj zrakově postiženého dítěte v období dospívání	13
4.3. Psychologická pomoc v období dospívání.....	14
4.4. Kompenzační pomůcky.....	14
5. Školní vzdělávání	15
6. Surdopedie	16
6.1. Typy sluchových poruch.....	16
6.2. Vznik poruchy sluchu	17
6.3. Klasifikace sluchových ztrát dle VHO (1980) a dalších aspektů.....	17
7. Reforma speciálních škol a rozvoj vzdělávání sluchově postižených	18
7.1. Systém rané péče o děti se sluchovým postižením	19
7.2. Středisko rané péče Tamtam	19
7.3. Školy pro sluchově postižené.....	20

7.4. Základní školy podle běžných osnov	20
7.5. Gymnázium pro sluchově postižené	21
7.6. SOŠ	21
8. Komunikace sluchově postižených	21
8.1. Systém orální komunikace	21
8.2. Systém simultánní komunikace.....	22
8.3. Systém totální komunikace	22
8.4. Systém bilingvální komunikace	23
9. Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání	23
9.1. RVP pro střední odborné vzdělávání usilují o:	24
10. Cíle středního odborného vzdělávání.....	25
11. Individuální vzdělávací plán	26
11.1. Individuální vzdělávací plán obsahuje:	26
11.2. Asistent pedagoga	27
Šetření specifík profesní přípravy studentů/žáků se smyslovými vadami	27
12. Střední škola technická, gastronomická a automobilní Chomutov	27
12.1. Struktura učebních oborů	28
12.2. Přehled učebních oborů.....	28
13. Analýza případové studie	34
13.1. Vzdělávání žáků se sluchovým postižením.....	36
13.2. Praktická doporučení pro výuku sluchově postižených žáků	37

14. Podmínky vzdělávání	38
14.1. Pedagogické aspekty ve výuce žáků se sluchovým postižením.....	38
14.2. Individuální vzdělávací program	42
15. Závěr	48
Použitá literatura:	51

1. Úvod

Pracuji ve Střední škole technické, gastronomické a automobilní jako učitel odborného výcviku - Tesařské práce. Na naše učiliště jsou přijímáni žáci ze základní školy, praktické a speciální základní školy. Možnost vzdělávání u nás najdou také žáci se specifickými poruchami učení a chování.

Žáci si zde vybírají z oborů: kuchařské práce, zahradnické práce, opravářské práce, šití oděvů, tesařské práce a zednické práce.

Cílem mé bakalářské práce je celkové zhodnocení přístupu k integraci a vzdělávání žáků se smyslovým postižením, zmapování a zdůvodnění možností jejich vzdělávání; přinést základní poznatky o specifikách vývoje neslyšících dětí a přispět tak k lepší informovanosti především pedagogických a sociálních pracovníků. Teoretická část definuje typy a stupně sluchového postižení a způsoby komunikace s dítětem. Popisuje rozvoj mluvy průměrného slyšícího dítěte. Rovněž zjišťuje, zda a jak je u sluchově postiženého dítěte ovlivněn rozvoj mluvené řeči.

Praktická část se formou pozorování zaměřuje na zkušenosti, omezení a přínosy v celkovém vývoji sluchově postižených dětí a zabývá se organizací výchovně vzdělávacího procesu ve školském zařízení, kde pracuji, s ohledem na možnost a způsob integrace sluchově postiženého žáka do oboru vzdělávání – Tesařské práce. Součástí praktické části mé práce je analýza současného stavu výchovně vzdělávacího procesu s integrovaným žákem se sluchovým postižením. V práci jsou vymezeny základní pojmy a vztahy edukace, edukační procesy a profil edukace žáka ve školní třídě. Rozebírá vývoj sluchového vnímání, nejběžnější sluchové vady u žáků středních škol a vliv sluchového postižení na vývoj osobnosti. Je zde uveden význam integrace a důležitost rodiny sluchově postiženého žáka. Na závěr je analýza případové studie žáka s poruchou sluchu a podmínky integrace sluchově postižených dětí do středních škol.

2. Speciální pedagogika

Výchova a vzdělávání člověka určitým způsobem znevýhodněného je závažnou oblastí pedagogické teorie a praxe, kterou se zabývá speciální pedagogika. Chápeme ji jako pedagogický obor, který sleduje komplexní rozvoj osobnosti žáka s ohledem na jeho speciální výchovné a vzdělávací potřeby v oblasti fyzické, psychické i sociální. Obecně postihuje celou šíři otázek, které řeší pedagogika jako celek. Vyhovuje též současným trendům možnosti pedagogické integrace jako jednoho z prostředků integrace sociální. (Kremlíčková, Novotná, 1997)

2.1. Základní speciálněpedagogické disciplíny

Podle druhu postižení vyžadují jednotlivé kategorie dětí i dospělých specifické formy výchovy, vzdělávání a pomoci při socializaci. Z tohoto pohledu se člení speciální pedagogika na šest oborů. Označení jednotlivých oborů má svůj původ v Sovákově systému speciální pedagogiky. (Monatová, 1994)

Psychopedie – pedagogika mentálně postižených

Somatopedie – pedagogika osob s tělesným postižením, chronickým onemocněním a oslabením

Logopedie – pedagogika osob s narušenou komunikační schopností

Surzopedie – pedagogika osob se sluchovým postižením

Etopedie – pedagogika osob s poruchami chování

Speciální pedagogika osob s kombinovaným postižením - s více vadami

Pedagogika osob se specifickými poruchami učení, dyslexií, dysgrafií, dysortografií, dyskalkulií a dyspraxií

Tyflopedie – pedagogika osob s vadami zraku

3. Výskyt zrakového postižení

Zrakově postižení lidé tvoří heterogenní skupinu, jejich postižení může vzniknout v různém období a je spojená s rozdílným rizikem vzniku kombinovaného postižení. Celkově je v české populaci kolem 0,3% nevidomých a 0,8-1% závažně zrakově postižených. (Vágnerová, 2004)

Děti trpících tímto postižením je v populaci přibližně 0,04%. (Graham a kol., 1999)

3.1. Klasifikace zrakového postižení

Zrakově postižené dítě je označováno takové, u kterého je schopnost interakce s prostředím omezena buď pro sníženou zrakovou ostrost, nebo pro omezení zorného pole, přičemž není možná korekce obyčejnými brýlemi. Podle stupně, v jakém se postižení projevuje, se běžně používají termíny: praktická nevidomost, zbytky zraku, těžká a lehká slabozrakost. (Říčan, Krejčířová, 2006)

Zraková ostrost a zorné pole jsou měřítka užívaná pro klasifikaci a přiznání stupně postižení, ale nevypovídají nic o tom, jak dítě svůj zrak nebo zbytky zraku dovede používat. (Padula, Spungin, 1983)

Zrakově postižení nebo správněji osoby se zrakovým postižením jsou lidé s různými druhy a stupni snížených zrakových schopností. Úžeji se tímto termínem rozumí ti, u nichž poškození zraku nějak ovlivňuje činnosti v běžném životě a u nichž běžná optická korekce nepostačuje. (Nezahrnujeme sem tedy např. člověka, který nosí dioptrické brýle a s nimi docela normálně vidí - to znamená, že má zrakovou vadu lehčího stupně a s brýlemi zvládá bez potíží každodenní činnosti, nemá omezení v přístupu k informacím, v orientaci a samostatném pohybu, v pracovním uplatnění, v sociální oblasti apod.) Abychom zdůraznili tento rozdíl, mluvíme někdy o *těžce* zrakově postižených. Tím máme na mysli skupinu zrakově postižených, u nichž právě onen vážný funkční důsledek zrakové vady zasahuje do běžného života lidí, jimž už běžná brýlová korekce nepostačuje k plnému vidění. (www.nicm.cz)

3.2. Vývoj zrakové percepce a jeho vliv na nácvik čtení a psaní

Zrakové vnímání se vyvíjí od narození dítěte. Nejdříve jsou vnímány světlo a tma, později obrysy předmětů. Dále se vnímání zpřesňuje směrem k větší diferenciaci tvarů. Tato funkce je jedním z důležitých činitelů při nácviku čtení a psaní.

U většiny dětí předškolního věku dosahuje zrakové vnímání před nástupem do školy dostatečné úrovně pro nácvik. Poruchy vývoje této funkce mohou být jednou z příčin obtíží při nácviku čtení.

Pro předškolní věk je charakteristické vnímání globální, méně se uplatňuje vnímání analytické (= zaměřené na detaily a jejich porovnávání).

U dětí, které měly později obtíže ve čtení, se projeví již v předškolním věku nedostatky v rozlišování tvarů, které se liší podle osy v rovině horizontální či vertikální.

Rozvíjení zrakového vnímání je tedy součástí přípravy na výuku čtení, u dětí s poruchami učení též součástí reedukačních cvičení.

Při cvičení zapojujeme co nejvíce smyslů a funkcí, které ve vývoji opožděné zrakové vnímání podporují.

Při cvičení je zapojena řeč (při verbalizaci činnosti), motorika (obtahování prvků prstem), paměť, myšlení, minulá zkušenost. (Pešatová, 1999)

V oblasti zrakové percepce rozlišujeme několik funkcí, které mají z psychologického hlediska různý význam. V závislosti na příčině mohou dosahovat různého stupně:

Zraková ostrost – přesnost zrakové diferenciaci na blízko či dálku. Přijatelná schopnost vidění na dálku je předpokladem zvládnutí prostorové orientace. Bez ní se člověk nemůže bezpečně pohybovat v méně známém prostředí. Vidění na blízko je důležité především pro většinu běžných činností – pro sebeobsluhu, čtení a psaní ..., a preference různého stupně osvětlení a schopnost zrakově vnímat za různých okolností. Mnozí zrakově postižení trpí světloplachostí, a proto jim vadí i běžná

intenzita světla. Vidí lépe, když jsou v lehkém šeru. Jiná oční onemocnění mohou vést k podstatnému snížení zrakové ostrosti při sebemenším omezení světla.

Zorné pole určuje, v jakém rozsahu je člověk schopen zrakově vnímat. Může zde chybět rozlišovací schopnost jeho centrální oblasti, která je za normálních okolností místem nejostřejšího vidění.

Barvocit nebývá u zrakově postižených vždycky zachován, ale tento nedostatek nepředstavuje větší praktické omezení. (Vágnerová, 2004)

4. Klasifikace zrakového postižení podle WHO (Světové zdravotnické organizace)

1. Střední slabozrakost - zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí: maximum menší než 6/18 (0,30) - minimum rovné nebo lepší než 6/60 (0,10); 3/10 - 1/10, kategorie zrakového postižení 1

2. Silná slabozrakost - zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí: maximum menší než 6/60 (0,10) - minimum rovné nebo lepší než 3/60 (0,05); 1/10 - 10/20, kategorie zrakového postižení 2

3. Těžce slabý zrak

a) zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí: maximum menší než 3/60 (0,05) - minimum rovné nebo lepší než 1/60 (0,02); 1/20 - 1/50, kategorie zrakového postižení 3

b) koncentrické zúžení zorného pole obou očí pod 20 stupňů, nebo jediného funkčně zdatného oka pod 45 stupňů

4. Praktická nevidomost - zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí 1/60 (0,02), 1/50 až světlocit nebo omezení zorného pole do 5 stupňů kolem centrální fixace, i když centrální ostrost není postižena, kategorie zrakového postižení 4

5. Úplná nevidomost - ztráta zraku zahrnující stavy od naprosté ztráty světlocitu až po zachování světlocitu s chybnou světelnou projekcí, kategorie zrakového postižení 5 (Pešatová, 1999)

4.1. Podmínky rozvoje zrakově handicapovaných

Směřovat k optimálnímu rozvoji zrakově handicapovaných dětí je možné při komplexním pojetí, které sleduje tři hlavní oblasti: informace, samostatnost a společenské uplatnění. (Jesenský, 1995)

Cílem rozvoje, výchovy a vzdělání zrakově handicapovaných dětí (i dospělých) je odstraňovat informační ztráty, komplikace v prostorové orientaci a bezpečnosti pohybu, rozvíjet jejich samostatnost v osobním životě i při vystupování na veřejnosti.

4.2. Vývoj zrakově postiženého dítěte v období dospívání

Vývoj zrakově postiženého dítěte může být spojen s různými problémy. Mohou postihnout jakkoliv handicapovaného. Jde o potíže ve školní práci, adaptaci na školu a vrstevnickou společnost či obecné socializační potíže. Dospívající si začínají uvědomovat svou rozdílnost i fakt, že jsou v mnoha směrech omezeni. Nutnost měnit způsob komunikace a přizpůsobovat se rozdílům preferencí může být náročná. (Vágnerová, 2004)

Období pubescence je obdobím osamostatňování a hledání vlastní identity. Pro postižené jedince je tento proces mnohem obtížnější a riziko selhání vyšší. Posun v myšlení postiženého pubescenta se projevuje větší sebekritičností, která je zaměřena i na oblast handicapu a hlavně na jeho sociální význam. Postižený začíná uvažovat o svých možnostech a o své sociální hodnotě.

Dochází k přesunu zájmů od rodiny směrem k vrstevníkům. Takové odpoutání je pro postiženého také velice složité a někdy až nedostupné. Hodně záleží na míře a typu postižení, ale také na výchově. Významnou roli také hraje ochota vrstevníků přijmout mezi sebe postiženého. Ten může být ignorován na okraji skupiny jako

odlišná bytost, která tam nepatří. Období dospívání je také obdobím hledání budoucího profesního uplatnění. Postiženým velmi zúžená nabídka budoucího povolání jen dále připomíná jejich odlišnost. Často zde nejde o výběr, ale o volbu jediné možné varianty. (Říčan, Krejčířová, 2006)

4.3. Psychologická pomoc v období dospívání

Je velmi důležité, jak se mladý člověk vyrovná s omezeními, která vyplývají ze zrakového postižení, jak zvládne přijetí identity člověka s postižením. Vhodné jsou poradenské konzultace při školách a učilištích, někdy je nutná práce s celou rodinou.

Výběr povolání závisí na individuálních schopnostech a osobnostních dispozicích, zájmech a rodinném zázemí, ale je z velké části omezován společenskými možnostmi.

4.4. Kompenzační pomůcky

Kompenzační pomůcky pro zrakově postižené hrají významnou úlohu v procesu rehabilitace později osleplých osob, v procesu integrace zrakově postižených do společnosti i do pracovního procesu, usnadňují vzdělávání a dokonce limitují možnosti studia.

Rozdělení kompenzačních pomůcek z hlediska určení:

- a) pomůcky pro běžný život a orientaci v prostoru,
- b) pomůcky pro studium a vzdělávání,
- c) pomůcky pro práci,
- d) pomůcky pro volný čas. (Pešatová, 1999)

5. Školní vzdělávání

Zrakově handicapovaní žáci se mohou vzdělávat buď ve speciálních, nebo v běžných školách. Pokud nejsou stíženi dalšími závažnými znevýhodněními, pak vzdělávací obsah lze ponechat v rozsahu běžných škol a v některých odborně vyhodnocených požadavcích postupovat individuálně. Pokud je dítě integrováno v běžné škole, je nezbytným požadavkem zpracování individuálního vzdělávacího plánu a v potřebném rozsahu pomoc speciálního pedagoga. Pozornost je třeba zaměřit na edukaci a reedukaci zraku (rozlišování tvarů, vnímání plochy a barev v plošném i prostorovém uspořádání).

Osvojování a rozvoj čtení a psaní se neobejde bez pomoci speciálních učebnic a optických pomůcek. Využívají se sešity se zvýrazněnými linkami, učebnice a pracovní cvičebnice s většími typy písma, používá se psací náčiní se speciálně upravenými hroty. (Novotná, Kremličková, 1997)

Vzdělávání na středních odborných školách

Zrakově handicapovaní žáci se mohou vzdělávat buď ve speciálních, nebo v běžných školách (např. střední odborné učiliště pro zrakově postižené, odborné učiliště pro zrakově postižené, praktická škola pro zrakově postižené, gymnázium pro zrakově postižené, střední odborná škola pro zrakově postižené, konzervatoř pro zrakově postižené). Pokud nejsou stíženi dalšími závažnými znevýhodněními, pak vzdělávací obsah lze ponechat v rozsahu běžných škol a v některých odborně vyhodnocených požadavcích postupovat individuálně. Pokud je dítě integrováno v běžné škole, je nezbytným požadavkem zpracování individuálního vzdělávacího plánu a v potřebném rozsahu pomoc speciálního pedagoga. Pozornost je třeba zaměřit na edukaci a reedukaci zraku (rozlišování tvarů, vnímání plochy a barev v plošném i prostorovém uspořádání). (Novotná, Kremličková, 1997)

6. Surdopedie

Cílem surdopedie jako vědního oboru je zjišťovat a analyzovat poznatky o optimálních podmínkách, obsahu, metodách, prostředcích a formách pedagogické práce s jedinci, jejichž sluchové postižení je natolik závažné, že se nemohou vzdělávat v podmínkách běžné školy. (Strnadová, 2002)

Sluch je základním předpokladem rozvoje řeči a jeho ztráta má negativní vliv na vývoj osobnosti dítěte, jeho sociální zrání a možnost uplatnění se ve slyšící společnosti. (Říčan, Krejčířová, 2006)

6.1. Typy sluchových poruch

Sluchové poruchy mohou být výsledkem organické a fyziologické malfunkce v kterékoli části sluchového analyzátoru, sluchové dráhy a sluchových korových center, nebo z funkcionálně-percepčních poruch.

Konduktivní sluchové ztráty mají příčinu ve funkční poruše zvukovodu, ušního bubínku nebo středního ucha. Ve většině případů schopnost slyšet může být téměř plně obnovena léčbou, chirurgickými zákroky nebo sluchadly.

Senzorineurální kochleární ztráta sluchu je často spojena s úplnou ztrátou funkcí smyslových buněk (sluchové buňky) ve vnitřním uchu (kochlea). Postižení sluchu u dětí v 98 % případů reprezentuje zničená kochlea. Senzorineurální sluchové ztráty nejsou principiálně léčitelné léky. Sluchové pomůcky a kochleární implantáty mohou umožnit dobré slyšení za jistých podmínek.

Retrokochleární sluchová ztráta je způsobená postižením sluchového nervu nebo v centrální části sluchového systému, včetně centrální zvukové dráhy, subkortikálních a kortikálních sluchových center. Postižení tohoto původu jsou relativně vzácné. Léčba sluchových ztrát tohoto původu je dosud v počátcích. (Horáková, 2012)

Je nezbytné rozlišovat mezi **poruchami sluchu fyziologického původu a funkčním postižením sluchového zpracování informací** v centrálním sluchovém systému.

Sluchové procesy a percepční postižení je funkční vadou. Ta ovlivní zpracování, které se koná v centrální nervové soustavě (CNS), takové jako analýza vzájemných vztahů mezi časem, výškou a silou akustických signálů a pro obě uši vzájemné ovlivňování. Sluchový práh, diagnostikovaný audiologickými testy, je prokázán jako normální v těchto případech. Postižení sluchových procesů a percepčních schopností často zůstává neodhalené, až do doby, kdy se u dětí projeví narušený vývoj řeči. (Strnadová, 2002)

6.2. Vznik poruchy sluchu

Porucha sluchu může být dědičná nebo získaná a může vzniknout v každém věku. Termín "postlingvální sluchové postižení" zahrnuje všechny ty jedince, u kterých došlo k náhlé nebo postupně vznikající sluchové ztrátě po dokončení vývoje řeči. Tato definice zahrnuje sluchové ztráty jak u seniorů, tak i u mladých dospělých, u kterých v důsledku nemoci nebo dalších traumat došlo k narušení schopnosti slyšet. Termín "prelingvální sluchové ztráty" zahrnuje všechny ty případy, u nichž došlo ke sluchovým ztrátám v období dětství vzniklé v období do 3 – 4 let. Tato kategorie patří mezi jasně ohraničené skupiny s postlingválními a prelingválními sluchovými ztrátami. Jejich psycho-sociální, emoční, poznávací a komunikativní vývoj je proto extrémně obtížné hodnotit. (Vágnerová, 2004)

6.3. Klasifikace sluchových ztrát dle VHO (1980) a dalších aspektů

Světová zdravotnická organizace (WHO) vydala již v roce 1980 v Ženevě následující doporučenou klasifikaci stupňů sluchového postižení, která je aktuální i z hlediska charakteristik vývoje řeči. Podle této klasifikace jsou považováni za neslyšící pouze ti, kteří nejsou schopni slyšet žádný zvuk ani při zesílení, jsou ale schopni případně vnímat vibrace. (Krahulcová, 2002)

Sluchové ztráty			
Stupeň	Velikost ztráty sluchu podle WHO	Názvy sluchových ztrát	Kategorie podle vyhlášky MPSV č. 284/1995 Sb.
1.	0 – 25 dB	normální sluch	
2.	26 – 40 dB	lehká ztráta sluchu lehká nedoslýchavost	lehká nedoslýchavost (již od 20 dB)
3.	41 – 55 dB	středně těžká ztráta sluchu střední nedoslýchavost	středně těžká nedoslýchavost
4.	56 – 70 dB	středně těžká ztráta sluchu	těžká nedoslýchavost
5.	71 – 90 dB	těžká ztráta sluchu těžké postižení sluchu	praktická hluchota
6.	91 dB a více (body v audiogramu i nad 1 kHz)	velmi těžká sluchová ztráta	hluchota
7.	91 dB a více (v audiogramu žádné body nad 1 kHz)	velmi těžká sluchová ztráta	úplná hluchota

Tab. č.1 Klasifikace sluchových ztrát dle WHO (1980) a dalších aspektů (WHO 1980, Janotová, 1985 – 1986, Novák, 1994, Hrubý, 1999)

7. Reforma speciálních škol a rozvoj vzdělávání sluchově postižených

Koncepce speciálního školství předpokládá vytvoření otevřeného a prostupného systému komplexní péče o zdravotně a sociálně postižené děti od zjištění jejich vady po dospělost. Otevřený systém speciálních škol musí mít možnost plynulého přechodu žáků ze speciálních škol do škol běžného typu a naopak. Struktura i obsah učiva ve speciálním školství musí korespondovat s odpovídajícími typy běžného školství. K dosažení adekvátních cílů je používání speciálních metod, prohloubení a

rozšíření individuální péče. Učební osnovy ve speciálních školách jsou koncipovány volněji, rámcově je ale stanoven základní obsah učiva. (Krahulcová, 2002)

7.1. Systém rané péče o děti se sluchovým postižením

Péče o jedince se sluchovým postižením raného věku by měla být komplexní charakter. Provázanost pozorujeme mezi resortem školským, zdravotnickým a sociálním. Cílem komplexní výchovně-vzdělávací péče by měl být maximální rozvoj osobnosti jedinců se sluchovým postižením a jejich úspěšná socializace. Ranou péčí se rozumí systém služeb a programů poskytovaných dětem ohroženým v sociálním, biologickém a psychickém vývoji, dětem se zdravotním postižením a jejich rodinám. (Horáková, 2012)

Cíle rané péče zaměřené na podporu rodiny jsou podle Potměšila (2003) vymezeny takto:

- vybavit rodiče informacemi a dovednostmi, aby mohli aktivně působit na snižování míry negativních vlivů zdravotního postižení,
- vybavit rodiče informacemi a případně i podporou pro orientaci v systému sociálního zabezpečení a zvyšovat jejich nezávislost na tomto systému,
- podpořit aktivity vedoucí k co nejvyšší míře integrace dítěte i rodiny do běžného života společnosti,
- podpořit přípravu dítěte pro následující stupeň výchovně-vzdělávací soustavy.

7.2. Středisko rané péče Tamtam

Středisko poskytuje klientům psychologická, pedagogická a sociální poradenství a podporuje psychomotorický vývoj dítěte. Cílovou skupinou služby jsou rodiny s dětmi se sluchovým a kombinovaným postižením raného věku. Služby rané péče mohou využít rodiny s dětmi se sluchovým a kombinovaným postižením do sedmi

let věku na základě vlastního rozhodnutí. Služby střediska mohou využít také rodiny, ve kterých vyrůstají děti raného věku v péči rodičů se sluchovým postižením. Služby mohou být rodinám poskytovány od narození dítěte nebo odhalení jeho sluchového postižení (či vyslovení podezření) do nástupu dítěte do školského zařízení nebo jiné návazné služby, maximálně do sedmi let věku dítěte.

Náplň činnosti Střediska Tamtam:

- zprostředkování odborných vyšetření a konzultací na specializovaných pracovištích,
- zprostředkování setkání rodičů s jinými rodiči dětí s obdobnou vadou, pomoc při výběru a zakoupení speciálních kompenzačních pomůcek,
- zapůjčování a zácvik v použití speciálních pomůcek a hraček včetně speciálních počítačových programů na rozvoj řeči a sluchu,
- možnost konzultací s klinickým logopedem, případně s lektorem znakového jazyka. (Horáková, 2012)

7.3. Školy pro sluchově postižené

Školy či třídy těchto škol se rozlišují podle osnov, podle nichž se učí. Všechny speciální školy pro sluchově postižené mají přípravný ročník, žáci se vyučují v mikrotřídách s maximálním počtem 8-10 žáků, třídy jsou vybaveny audiotechnikou a vyučují zde speciální pedagogové.

7.4. Základní školy podle běžných osnov

Žáci jsou vyučováni ve stejném rozsahu jako v ostatních ZŠ a kromě dvou prvních ročníků používají i běžné učebnice. Absolventi odcházejí do běžných učilišť a středních odborných škol, rovněž mohou studovat gymnázium, někteří využívají i nabídky SOŠ pro sluchově postižené. Tento typ navštěvují většinou děti, jimž další kombinace vad brání v integraci do běžných škol.

7.5. Gymnázium pro sluchově postižené

Sluchově postižení žáci, kteří se na ZŠ vzdělávali podle běžných osnov a mají studijní předpoklady, mohou studovat na tomto gymnáziu, jehož úroveň je srovnatelná s ostatními gymnázii. Maturanti mohou pokračovat na nástavbovém studiu mezi slyšícími či na vysokých školách.

7.6. SOŠ

V současné době mají nadaní sluchově postižení možnost studovat na SOŠ zakončených maturitou, dále pak na SOU bez maturity. Podmínkou úspěšnosti studia je kromě intelektových předpokladů dostatečná úroveň chápání psaného textu bez ohledu na komunikační kód. (Říčan, Krejčířová, 2006)

8. Komunikace sluchově postižených

V průběhu rozvoje odborné péče o sluchově postižené se nejvýrazněji profilovaly tyto komunikační systémy:

- systém orální komunikace
- systém simultánní komunikace
- systém totální komunikace
- systém bilingvální komunikace (Krahulcová, 2002)

8.1. Systém orální komunikace

Orální metody reprezentují široké spektrum metod didaktické komunikace, jejichž cílem je osvojení si mluvené, hláskové řeči a didaktického obsahu vzdělávacího programu.

Orální komunikační systémy v současnosti jsou tyto:

Čisté orální monolingvální systémy – jejich využití se v posledních letech snižuje. Jsou pomalé, nákladné a nerespektují přirozené fyziologické potřeby těžce sluchově postižených z hlediska rozvoje jazyka.

Orální systémy doplňované vizuálně-motorickými markery slovní podstaty. Orální systémy permanentně doplňované vizuálně motorickými znaky neslovního typu, nejčastěji označované jako bimodální. Cílem bimodálních systémů je rovněž rozvoj mluveného jazyka. Přínosem je významná stimulace verbálního rozvoje, zlepšování vnímání mluvy a podpora komunikace. (Krahulcová, 2002)

8.2. Systém simultánní komunikace

Simultánní didaktická komunikace je systém, kdy se používá většinového jazyka dané oblasti, státu, ovšem paralelně s ním i nejrůznější další doplňující komunikační formy. Simultánní komunikační systém reprezentuje pokus o vyrovnání orální a vizuálně-motorické jazykové komunikační produkce.

Systémy simultánní komunikace se ukazují jako progresivní v určitých skupinách dětí: u těžce sluchově postižených dětí v rodinách, ve kterých se nemluví majoritním jazykem státu, u dětí s dalším postižením včetně poruch chování a učení, u dětí, jejich rodiče mají snahu naučit se znakovému jazyku. (Krahulcová, 2002)

8.3. Systém totální komunikace

Totální komunikace lze definovat jako komplexní komunikační systém, který v sobě spojuje všechny použitelné komunikační formy (akustické, vizuální, slovní, neslovní manuální atd.) k dosažení účinného a obousměrného dorozumívání se sluchově postiženými a mezi nimi navzájem.

V procesu totální komunikace je plně respektováno právo neslyšícího dítěte na optimální a neomezovaný rozvoj. Znamená to použití všech dosud známých metod a prostředků, pracuje se se všemi komunikačními formami rovnocenně a výběrově,

žádná není povinná nebo opomenutá. Osoby v okolí dítěte musí vždy používat všechny komunikační prostředky. Tento požadavek je velmi náročný a odpůrci totální komunikace jej budou moci snadno označit za utopický. Totální komunikace se musí uskutečňovat od co možná nejranějšího věku dítěte. (Krahulcová, 2002)

8.4. Systém bilingvální komunikace

Vzdělávací programy bilingválního typu mají za cíl dosáhnout rozvoje jazyka a myšlení, a to nezávisle na kvalitách mluvené řeči. Bilingvální komunikace sluchově postižených je přenos informací ve svých jazykových kódech, ve znakovém jazyce neslyšících a mluveném, a to mezi neslyšícími vzájemně a mezi neslyšícími a slyšícími.

Cílem bilingválních komunikačních a edukativních strategií je maximalizace komunikačního a kognitivního potenciálu sluchově postižených v komunikačních podmínkách. (Krahulcová, 2002)

9. Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání

Mezi nové a v současné době platné dokumenty, které se týkají vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, patří rámcový vzdělávací program (RVP). Je to kutikulární dokument, který vymezuje představy státu o zaměření, obsahu a výsledcích vzdělávání. Je to program, který vymezuje prostor, ve kterém se škola a pedagogové budou pohybovat při realizaci vzdělávání.

RVP je dokument, ve kterém na sebe obsahově a strukturálně navazují:

- RVP pro předškolní vzdělávání,
- RVP pro základní vzdělávání,
- RVP pro střední vzdělávání.

Tento program předpokládá volbu různých vzdělávacích postupů, odlišných metod a forem výuky, připravuje podmínky pro lepší vnitřní atmosféru škol a celkově vyšší efektivitu vzdělávání.

Smyslem a cílem vzdělávání je podle RVP vybavení žáků souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná. Dalším cílem je připravit žáky na uplatnění ve společnosti a tvoří základ pro celoživotní vzdělávání, vstup do života a do pracovního procesu.

Klíčové kompetence jsou členěny do souborů, které jsou zaměřené na:

- učení,
- řešení problémů,
- komunikaci,
- pracovní činnosti a spolupráci.

V RVP jsou vzdělávací cíle rozlišeny ve dvou základních rovinách – obecné vzdělávací cíle a vzdělávací cíle jednotlivých vzdělávacích oblastí a oborů vzdělávání. Tyto konkrétní záměry vzdělávání jsou koncipovány z pohledu pedagoga.

9.1. RVP pro střední odborné vzdělávání usilují o:

- vytvoření pluralitního vzdělávacího prostředí a podporu pedagogické samostatnosti škol, a proto vymezují pouze požadované výstupy (výsledky vzdělávání) a nezbytné prostředky pro jejich dosažení, zatímco způsob realizace vymezených požadavků ponechávají na školách,
- lepší uplatnění absolventů středního odborného vzdělávání na trhu práce a jejich připravenost, dále se vzdělávat, popřípadě se bezproblémově rekvalifikovat, a vést kvalitní osobní i občanský život,
- zvýšení kvality a účinnosti středního odborného vzdělávání.

10. Cíle středního odborného vzdělávání

Vstupním učebním předpokladem a osobními schopnostmi a v návaznosti na předchozí vzdělávání, na úspěšný, smysluplný a odpovědný osobní, občanský i pracovní život v podmínkách měnícího se světa jsou:

- učit se poznávat, tj. osvojit si nástroje pochopení světa a rozvinout dovednosti potřebné k učení se, prohloubit si v návaznosti na základní vzdělání poznatky o světě a dále je rozšiřovat,
- učit se pracovat a jednat, tj. naučit se tvořivě zasahovat do prostředí, které žáky obklopuje, vyrovnávat se s různými situacemi a problémy, umět pracovat v týmech, být schopen vykonávat povolání a pracovní činnosti, pro které byl připravován,
- učit se být, tj. porozumět vlastní rozvíjející se osobnosti a jejímu utváření v souladu s obecně přijímanými morálními hodnotami, samostatným úsudkem a osobní zodpovědností,
- učit se žít společně, učit se žít s ostatními, tj. umět spolupracovat s ostatními, být schopen podílet se na životě společnosti a nalézt v ní své místo.

Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou považováni:

- a) Žáci se zdravotním postižením – tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním, s autismem, s vadami řeči, souběžným postižením více vadami a vývojovými poruchami učení nebo chování.
- b) žáci se zdravotním znevýhodněním – zdravotně oslabení, dlouhodobě nemocní a žáci s lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování.
- c) žáci se sociálním znevýhodněním

Jednou z hlavních podmínek úspěšného vzdělávání žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je zajištění kvalitně připraveného personálu.

11. Individuální vzdělávací plán

Individuální vzdělávací plán se stanoví v případě potřeby pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým mentálním postižením, pro žáka skupinově integrovaného nebo pro žáka speciální školy.

Individuální vzdělávací plán vychází ze školního vzdělávacího programu školy, ze závěrů speciálně pedagogického vyšetření, psychologického vyšetření školským poradenským zařízením (SPC), doporučení praktického nebo odborného lékaře, vyjádření zákonného zástupce nebo zletilého žáka.

Je závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka, je součástí dokumentace žáka.

11.1. Individuální vzdělávací plán obsahuje:

- údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče žákovi a její zdůvodnění,
- údaje o cíli vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení, úpravu konání závěrečných zkoušek,
- vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci se žákem
- u žáka střední školy se sluchovým postižením se uvede potřebnost nezbytných tlumočnických služeb a jejich rozsah
- seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů
- jmenovité určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování speciálních potřeb žáka

- návrh snížení počtu žáků ve třídě běžné školy, kde se žák vzdělává,
- závěry speciálně pedagogických, psychologických vyšetření.

Individuální vzdělávací plán je vypracován zpravidla před nástupem žáka do školy, nejpozději však 1 měsíc po nástupu žáka do školy nebo po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeby.

Za zpracování odpovídá ředitel školy, vypracovává se ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka (zletilým žákem).

Školské poradenské zařízení sleduje a dvakrát ročně vyhodnocuje dodržování postupů a opatření stanovených v individuálním vzdělávacím plánu.

11.2. Asistent pedagoga

Hlavní činností asistenta pedagoga je pomoc žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí, pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky, při spolupráci se zákonnými zástupci žáka. Zřízení pozice asistenta pedagoga je plně v kompetenci ředitele školského zařízení.

Šetření specifík profesní přípravy studentů/žáků se smyslovými vadami

12. Střední škola technická, gastronomická a automobilní Chomutov

Škola jako příspěvková organizace vznikla sloučením původních škol OA, SOŠG a SOU Chomutov a Střední škola technická a automobilní Chomutov. V denním studiu poskytuje vzdělání, které je ukončeno závěrečnou učňovskou zkouškou a získáním výučního listu, v případě Praktické školy dvouleté získáním osvědčení o závěrečné zkoušce absolventa. Škola poskytuje vzdělání také pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, případně žáky imobilní. Výuka je realizována na třech střediscích školy v Chomutově, Údlících, Jirkově a v případě odborného výcviku a odborné praxe také ve smluvních organizacích. Pro výuku jsou využívány moderní učební pomůcky podporující motivaci žáků a didaktická technika určená k prezentaci

učiva. Pracoviště odborného výcviku jsou vybavena moderními stroji a zařízeními, která splňují přísná kritéria v oblasti bezpečnosti a kvality práce. Veškeré formy a metody výuky jsou realizovány tak, aby žák v období vzdělávání získal maximum znalostí, dovedností, návyků a po získání patřičného osvědčení byl uplatnitelným na trhu práce.

12.1. Struktura učebních oborů

Střední odborné učiliště – kategorie E

Poskytuje střední vzdělávání žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Přípravuje je na výkon dělnických povolání ve stavebnictví, průmyslu a oblasti služeb. Má vlastní úsek odborného výcviku a domov mládeže. Kromě výuky pro žáky zajišťuje odborné exkurze, sportovní kurzy a soutěže, kulturní akce. Vzdělávání je ukončeno závěrečnou zkouškou, vydáním výučního listu a vysvědčením o závěrečné zkoušce.

Praktická škola – kategorie C

Je samostatnou součástí učiliště. Poskytuje střední vzdělávání žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří se ze zdravotních či jiných důvodů nemohou vyučit. Praktická škola je dvouletá, je nově koncipovaná podle nových učebních dokumentů platných od září 2005, je ukončena vysvědčením o závěrečné zkoušce a absolvent získává stupeň středního vzdělání.

12.2. Přehled učebních oborů

Strojírenské práce 23-51-E/01

Obor vzdělávání je vhodný pro absolventy speciálních škol. Učební obor je určen pro chlapce. Studium je tříleté, ukončené závěrečnou zkouškou. Absolvent obdrží výuční list.

Organizace výuky: 2 dny v týdnu probíhá teoretické vyučování, 3 dny vyučování praktické.

Charakteristika:

Žáci si osvojí základy obrábění kovů, klempířských prací a údržbářských prací v autodílně. Naučí se obsluhovat základní zařízení v zámečnických dílnách, svařovat kovové materiály, zacházet se zařízením pro svařování pod ochrannou atmosférou a podle výkresové dokumentace provádět strojírenské operace. Součástí přípravy je osvojení průpravných činností, tj. číst strojírenskou technickou dokumentaci, zhotovovat jednoduché výkresy a náčrty, volit, používat a udržovat nářadí a pracovní pomůcky, dodržovat pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a hygieny práce, nakládat s nebezpečnými odpady.

Opravářské práce 41-55-E/01

Obor vzdělávání je vhodný pro absolventy speciálních škol. Učební obor je určen pro hochy. Studium je tříleté, ukončené závěrečnou zkouškou. Absolvent obdrží výuční list.

Organizace výuky: 2 dny v týdnu probíhá teoretické vyučování, 3 dny vyučování praktické.

Charakteristika

V teoretické přípravě dochází k prohlubování vědomostí a dovedností ve všeobecně vzdělávacích předmětech (matematika, český jazyk). Nově se objevují odborné vyučovací předměty stroje a zařízení, technologie oprav, motorová vozidla, základy strojnictví a další.

Odborný výcvik je zaměřen na opravování strojů a zařízení a jejich funkčních celků.

Žáci při odborném výcviku provádějí:

- demontáže, kontrolu a opravy strojních částí, jejich zpětné montáže
- funkční kontroly po provedené opravě
- základní ruční a strojní operace při opravách strojních částí
- jednoduché elektrotechnické práce související s opravami

- učí se základům strojního obrábění

V průběhu studia žáci absolvují kurz svařování elektrickým obloukem. Po úspěšném složení zkoušek žák obdrží svářečský průkaz. Dále žáci absolvují kurz řízení motorových vozidel a mohou získat řidičský průkaz skupiny „T“ a „B“. Tento kurz je součástí výuky, a proto se na něm žák finančně nepodílí.

Pracoviště, na kterých probíhá odborný výcvik: jde o pracoviště odborného výcviku, která jsou v areálu školy. Žáci třetího ročníku, kteří dosahují výborného hodnocení, mohou být umístěni na smluvních pracovištích firem.

Stravovací a ubytovací služby 65-51-E/01

Vhodné pro absolventy speciálních škol. Studium je tříleté, ukončené závěrečnou zkouškou. Absolvent obdrží výuční list.

Výuka je založena na pravidelném střídání teoretického a praktického vyučování. Vždy v týdnu 2 dny teorie a 3 dny praktické přípravy.

Charakteristika

V teoretické přípravě dochází k prohlubování vědomostí a dovedností v předmětech známých z předchozího vzdělání (např. matematika, český jazyk). Nově se objevují odborné vyučovací předměty technologie, stolničení, potraviny a výživa, zařízení závodů.

V době odborného výcviku se žáci učí: bezpečnostní a hygienické předpisy práce v gastronomii, předběžně upravovat suroviny pro přípravu pokrmů a nápojů, připravovat základní druhy polévek, příloh a doplňků k hlavním jídlům, bezmasá jídla, saláty, omáčky, jídla z jatečních mas, ryb, drůbeže a zvěřiny, předkrmy, pokrmy studené kuchyně, moučníky, zmrzliny a nápoje, dietní jídla, esteticky upravit jídla na talíři.

Pracoviště, na kterých probíhá odborný výcvik:

Městská správa sociálních služeb Kadaň, SŠEaS Chomutov - školní jídelna, firma ERKO Chomutov, restaurace Národní dům a U Tarantů Louny, středisko školy Jirkov (školní jídelna) a další.

Šití oděvů 31-59-E/01

Vhodné pro absolventy speciálních škol. Obor vzdělání je určen pro dívky i chlapce. Studium je tříleté, ukončené závěrečnou zkouškou. Absolvent obdrží výuční list.

Organizace výuky: 2 dny v týdnu teoretické vyučování, 3 dny v týdnu praktické vyučování.

Charakteristika

V teoretické přípravě dochází k prohlubování vědomostí a dovedností ve všeobecně vzdělávacích předmětech (matematika, český jazyk). Nově se objevují odborné vyučovací předměty např. materiály, stroje a zařízení, odborné kreslení, technologie.

Odborný výcvik má těžiště v přípravě na výkon jednoduchých prací při výrobě oděvů v průmyslové a zakázkové výrobě a při opravě oděvů. Žáci šijí na různých druzích šicích strojů nebo ručně, provádějí odborné práce při zhotovování různých druhů oděvů (přešívání, našívání, prošívání, sešívání, lemování, montáž jednoduchých výrobků). Zhotovují jednoduché osobní prádlo, dámské oděvy nebo jejich díly, např. dámské sukně a kalhoty, jednoduché haleny a šaty. Šijí pánské oděvy nebo jejich díly, např. pánské kalhoty, košile a vesty.

Pracoviště, na kterých probíhá odborný výcvik:

jde o pracoviště odborného výcviku, která jsou v areálu školy (školní dílny šití v Jirkově), žáci třetího ročníku, kteří dosahují výborného hodnocení, mohou být umístěni na smluvních pracovištích firem.

Možnosti uplatnění absolventů:

Absolvent se uplatní ve výrobě oděvních a jiných šitých výrobků, může pracovat ve výrobních družstvech nebo v soukromém sektoru.

Tesařské práce 36-64-E/01

Obor vzdělání vhodný pro absolventy speciálních škol. Studium je tříleté, ukončené závěrečnou zkouškou. Absolvent obdrží výuční list.

Organizace výuky: 2 dny v týdnu teoretické vyučování, 3 dny v týdnu praktické vyučování.

Charakteristika

V teoretické přípravě dochází k prohlubování vědomostí v předmětech z předchozího vzdělání (např. český jazyk, matematika). Nově se objevují odborné předměty, jako jsou materiály, technologie, stavební konstrukce, odborné kreslení, stroje a zařízení.

V době odborného výcviku si žáci osvojují manuální dovednosti a návyky související s činnostmi v oblasti ručního a strojního opracování dřeva, obsluhují a seřizují dřevoobráběcí stroje, učí se brousit, zhotovovat, sestavovat a montovat tesařské výrobky. Zhotovují konstrukce a pomocná zařízení, montují a demontují dřevěná i kovová lešení.

Praktické vyučování probíhá na pracovištích odborného výcviku tesařských prací v areálu školy Jirkov, ale i přímo v praxi na stavbách u stavebních firem.

Možnosti uplatnění absolventa:

V rámci povolání stavební dělník je absolvent zařazen do praxe ve stavební firmě nebo v oblasti stavební údržby zaměřené na tesařské práce.

Zednické práce 36-67-E/01

Obor vzdělání vhodný pro absolventy speciálních škol. Studium je tříleté, ukončené závěrečnou zkouškou. Absolvent obdrží výuční list.

Organizace výuky: 2 dny v týdnu teoretické vyučování, 3 dny v týdnu praktické vyučování.

Charakteristika

V teoretické přípravě dochází k prohlubování vědomostí v předmětech z předchozího vzdělávání (např. český jazyk, matematika). Nově se objevují odborné předměty, jako jsou materiály, technologie, přestavby budov, odborné kreslení.

V době odborného výcviku si žáci osvojují manuální dovednosti a návyky související s činnostmi v oblasti zednických, betonářských, omítkářských a izolačních prací, učí se číst jednoduché stavební výkresy a kreslit jednoduché technické náčrty. Používají vhodné pracovní nářadí a pomůcky, mechanizované nářadí a jednoduché stroje a zařízení.

Praktické vyučování probíhá na pracovištích odborného výcviku zednických prací v areálu školy v Jirkově, ale i přímo v praxi na stavbách u stavebních firem.

Možnosti uplatnění absolventa:

V rámci povolání stavební dělník je absolvent zařazen do praxe ve stavební firmě nebo v oblasti stavební údržby.

Zahradnické práce 41-52-E/01

Vhodné pro absolventy speciálních škol. Obor je určen pro chlapce a dívky. Studium je tříleté, ukončené závěrečnou zkouškou.

Absolvent obdrží výuční list.

Organizace výuky: 2 dny v týdnu probíhá teoretické vyučování, 3 dny praktické vyučování.

Charakteristika

V teoretické přípravě dochází k prohlubování vědomostí a dovedností ve všeobecně vzdělávacích předmětech (matematika, český jazyk). Nově se objevují odborné vyučovací předměty jako základy botaniky, základy zahradnické výroby, zelinářství, ovocnictví, květinářství a další.

Odborný výcvik je zaměřen na základní práce v zahradnictví. Žáci se pod vedením učitele odborného výcviku učí rozmnožovat, pěstovat a ošetřovat jednotlivé druhy rostlinného materiálu, přípravě semen, obsluze secích strojů, výsevům a vysazování rostlin. Provádějí odborné práce při ošetřování květin, zeleniny a ovocných dřevin. Učí se řezu ovocných dřevin, hnojení a ochraně rostlin. Sklízí a třídí květiny, zeleninu a ovoce, které následně expedují. Dovedou obsluhovat stroje a zařízení zahradnického provozu.

Pracoviště, na kterých probíhá odborný výcvik:

jde o pracoviště odborného výcviku, která jsou v areálu školy (školní zahrada a skleníky v Jirkově), žáci třetího ročníku, kteří dosahují výborného hodnocení, mohou být umístěni na smluvních pracovištích při vázání květin a při úpravě sadů a zeleně.

Možnosti uplatnění absolventů:

Absolventi oboru najdou uplatnění v zemědělství, v pracovních činnostech zaměřených na pěstební práce. Jsou schopni vykonávat další činnosti:

- podílet se na úpravě zahrad a parků
- pečovat o městskou zeleň
- pracovat v okrasných školkách a sklenících
- pracovat na rekultivacích
- nebo pracovat v ovocných sadech

13. Analýza případové studie

Jako případovou studii jsem si vybral konkrétní příklad z mé praxe - sluchově postiženého žáka Jaroslava, který navštěvuje střední školu od prvního ročníku, obor Tesařské práce. V letech 2011 až dosud jsem jeho učitelem na odborném výcviku. Žák má sluchové postižení (sluchové funkce jsou v pásmu surditas 1.dx (hluchota vpravo)).

Jaroslav je integrován do střední školy oboru Tesařské práce po celou dobu středního vzdělávání. Je integrován v oblasti sluchového postižení. Jaroslav je v péči speciální

pedagogické pracovnice ze SPC, která pomáhá řešit případné problémy související s jeho sluchovou vadou a integrovanou výukou ve spojení jak s jeho rodinou, tak s třídním učitelem a ředitelstvem školy.

Od začátku školní docházky Jaroslav udělal velký pokrok. Hlavně díky pravidelné péči doma se postupně zapojoval do kolektivu dětí a byl schopen pracovat s dobrými výsledky.

I když jsem v dílně při odborném výcviku vysvětlil Jaroslavovu situaci, tak se našlo pár jedinců (dominantních chlapců), kteří jeho sluchové postižení netolerovali a občas se mu posmívali. Jaroslav však tuto situaci zvládl perfektně a byl, jak se říká, „nad věcí“.

Při psaní a čtení se projevovaly u Jaroslava potíže související s dyslexií a dysortografií. Texty z učebnic jsem mu zvětšoval na kopírovacím stroji. Učím Jaroslava již dva roky odborný výcvik – tesařské práce. Zvětšuji mu nákresy, které potřebuje pro potřebu ve škole i doma. Ve třídě s ním je celkem 8 žáků. Pracuje společně se třídou, plní stejné úkoly jako ostatní žáci, snaží se odvádět co nejlepší výkon. V hodinách se snažím dodržovat pravidla sluchové hygieny, což je dost obtížné, když máte zapnutou elektrickou pilu. Jaroslav má v hodinách také dostatek pohybu. Při hodnocení beru v úvahu specifickou chybovost. Za dobrý výkon jej často chválím a povzbuzuji.

Lidé, kteří neslyší, žijí životy, které se v některých ohledech liší od životů slyšících lidí. Nejsou však méně hodnotné. Jste-li schopni přijmout hluchotu jako odlišnost, nikoliv jako vadu, zjistíte, že Vám to pomůže najít potěšení a radost z výchovy „normálního“ dítěte. Některé z těchto radostí jsou stejné jako radosti zažívané se slyšícími dětmi, jiné se liší – ale jsou právě tak naplňující.

Neslyšící děti potřebují komunikovat odlišným způsobem. To vytváří speciální problém pro rodiče, z nichž 90% slyší normálně.

Největším problémem pro neslyšící děti není ztráta sluchu, ale potíže s vytvořením adekvátního komunikačního systému.

Hluchota je pravděpodobně nejrozpornější a nejvíce matoucí postižení dětí.

Protože asi jenom jedno z tisíce dětí neslyší, má jenom nesmírně málo rodičů neslyšících dětí jakoukoliv předchozí vědomost o tom, jak vychovávat neslyšící dítě. Přitom však jedině, na čem se shodnou všichni, je to, že role rodičů je nezastupitelná.

Nejistota o tom, jak vychovávat neslyšící dítě, je v určitých ohledech pouze zvýrazněnou nejistotou o tom, jak vychovávat slyšící dítě.

Nerespektování odlišností, které způsobuje hluchota, může přinést vážné problémy. Ty se mohou projevit např. ve způsobu, jakým se rodiče snaží obnovit pýchu na své dítě. Pýcha by neměla být založena na tom, do jaké míry dokáže jejich dítě „obejít“ hluchotu, ale na nalezení sdílených společných hodnot, na hluchotě nezávislých.

Je třeba přehodnotit definici „úspěšnosti“.

13.1. Vzdělávání žáků se sluchovým postižením

Vzdělávání žáků se sluchovým postižením na základě ŠVP korespondujících s RVP ZV může probíhat za předpokladu, že pro ně budou vytvořeny podmínky, které budou odpovídat stupni a druhu jejich postižení. Vady sluchu můžeme rozdělit podle závažnosti (nedoslýchavost a hluchota) a podle doby vzniku (prelingvální a postlingvální). Tato klasifikace má zásadní význam pro volbu optimálního způsobu vzdělávání nebo rehabilitace. Nedoslýchavost, ohluchnutí a prelingvální hluchota jsou tři rozdílná postižení.

a) Žáci s lehčím sluchovým postižením mohou za pomoci výkonných elektronických sluchadel zvládnout požadavky RVP ZV v běžné škole.

b) Pro žáky s těžkou sluchovou vadou a prelingválně neslyšící je vhodnější vzdělávání ve speciálních základních školách pro sluchově postižené nebo ve třídách se speciální péčí za upravených podmínek a s rozvolněním učiva základní školy do deseti let. Ve vztahu k obsahu vzdělávání je třeba odlišně přistupovat zejména ve výuce jazyků a v předmětech hudební a hudebně dramatická výchova, kde se zdůrazní těžiště spíše rytmické, pohybové a dramatické činnosti.

Při vzdělávání těžce sluchově postižených žáků je nutné respektovat jejich právo na volbu jazyka komunikace, tudíž i jazyka vyučovacího. Pro mnohé z nich je to jazyk vizuálně motorický – znaková řeč.

13.2. Praktická doporučení pro výuku sluchově postižených žáků

Ve škole by měl být student se sluchovým postižením upozorněn na náplň příští hodiny, popřípadě by mu měla být doporučena i literatura, kterou si může předem prostudovat, aby se pak v průběhu výuky lépe orientoval. Všechny požadavky ke zkoušce a k udělení zápočtu musí být jasně stanoveny. V případě potřeby je třeba dát studentům se sluchovým postižením všechny informace v písemné podobě. Cizí slova je vhodné napsat, příp. použít prstovou abecedu, dále si ověřit, zda sluchově postižení tato slova znají a v případě potřeby význam těchto slov vysvětlit. Nezapomenout na to, že mluvit může vyučující až ve chvíli, kdy udržuje se studentem se sluchovým postižením vizuální kontakt. Pokud vyučující píše něco na tabuli, posílá obrázky nebo pomůcky, příp. si studenti sami něco zapisují, měl by začít mluvit teprve tehdy, když opět naváže vizuální kontakt se studentem se sluchovým postižením. Místo aby si student zapisoval poznámky sám během výkladu vyučovacího, je možné využít předem připravené osnovy s body, kam si jen student vpisuje, co uzná za vhodné nebo si může okopírovat zápisky od svých spolužáků, pokud nemá k dispozici vlastního zapisovatele. Na rozdíl od slyšících studentů, kteří mohou současně poslouchat výklad vyučovacího a zapisovat si poznámky, mohou sluchově postižení buď jen odezírat mluvenou řeč, nebo jen psát. Velmi žádoucí je používání názorných pomůcek a vizualizace k dokreslení přednášené látky (osnova přednášky, prezentace hlavních úseků přednášky; např. prostřednictvím Power Pointu). Je důležité nestavět se zády ke zdroji světla, neboť odezírání je pak neuskutečnitelné. Student sice uvidí siluetu mluvící osoby, ale nemůže vnímat ani mimiku a ani ústa. Při řeči je třeba používat všechny dostupné výrazové prostředky (mimika, gesta, přirozené posunky), upozorňovat sluchově postižené na všechny důležité zvukové podněty, nepoužívat ironii, pro jejíž pochopení je důležitá melodie hlasu. V případě neporozumění probírané problematice je vhodné poskytnout studentovi individuální konzultaci, zadat mu dostatečné množství konkrétní odborné literatury a zvážit způsob zakončení daného

předmětu, formu zkoušky (např. převedení otázek do písemné podoby, příp. využití služeb tlumočnicka orálního nebo tlumočnicka znakového jazyka), případně posoudit vhodnost ústní prezentace seminárních prací nebo ústního zkoušení před ostatními. Toto je však velmi individuální. Doporučoval bych neodmítat využívání kompenzačních pomůcek, které napomáhají ke snazšímu vzdělávání a umožňují také vytvořit mnohem srozumitelnější řeč.

14. Podmínky vzdělávání

1. Právo na výběr vzdělávací cesty (např. bilingvální program, orální program, program totální komunikace)
2. Nižší počet žáků ve třídách
3. Znalost problematiky sluchového postižení všemi pedagogy; individuální přístup učitele k žákovi
4. Možnost úpravy obsahu učiva jednotlivých předmětů
5. Znalost speciálních metod a jejich používání ve výuce sluchově postižených
6. Logopedická péče podle potřeb žáka
7. Materiální a technické vybavení a účinné kompenzační pomůcky (místnosti upravené k výuce, individuální sluchadla, skupinové naslouchací soupravy, dostatečné vybavení videorekordéry a televizory, počítače, psací telefony, faxy, indukční smyčky atd.
8. Běžné i speciální učebnice, výukové videoprogramy, didaktické pomůcky

14.1. Pedagogické aspekty ve výuce žáků se sluchovým postižením

- Zjištění organických předpokladů, v případě potřeby iniciovat odborné vyšetření sluchu.
- Rozvoj sluchové percepce - otáčení se za zvukem s využitím zraku, později s jeho vyloučením.

- Návčik sluchového soustředění na zvuky - ozvučenou hračku, chrastítko, cinkání lžice o talíř, bubínek, zpěv, hudbu.
- Návčik sluchového soustředění na zvuky související s denním životem. Reagování na vlastní jméno, na oslovení, na zavolání. Poznávání a rozlišování zvuků s využitím zrakové podpory (zvonek, bubínek, mačkání papíru, klíče). Určování původu a směru zvuku. Sluchová cvičení bez využití zraku (zvonek, telefon, cinkání lžičky v hrnečku, tleskání, klepání, pískání). Napodobování různých zvuků.
- Poznávání hudebních nástrojů podle zvuku. Experimentování s jednoduchými hudebními nástroji. Poznávání spolužáků a učitelů podle hlasu. Rozlišování a určování původu, směru, délky a intenzity zvuku (tichý - hlasitý, zblízka - zdaleka, krátký-dlouhý). Rozlišování zvuků na ulici (auto, tramvaj, sanitka). Rozlišování zvuků v přírodě (zpěv ptáků, šumění větru, zvuk tekoucí vody). Sluchově motorická cvičení, cvičení a hry, v nichž se uplatňuje spojení zvuků s pohybem. Rozvíjení smyslu pro rytmus, rytmická cvičení. Poslouchání hudby.
Snaha o koncentraci pozornosti při poslechu. Poznávání hlasů zvířat a dalších zvuků z magnetofonového pásku.

U tohoto žáka byla sluchová vada zjištěna v 5,5 letech. Není kompenzovaná sluchadlem. Chlapec si při komunikaci pomáhá odezíráním. Při komunikaci se k hovořící osobě natáčí levým uchem, na které slyší. Ve škole tohoto žáka posazují do druhé lavice prostřední řady vlevo, neboť využívá sluchové vjemy zdravého ucha a zároveň má možnost odezírat z úst hovořícího učitele.

U žáka se v koncových hodinách objevuje únava, která dle mého názoru pramení z náročnosti odezírání. Problémy s porozuměním mluvené řeči se objevují při komunikaci v hlučném prostředí, při komunikaci více osob současně, při diktování, zadávání úkolů slovní cestou, při únavě nebo nachlazení.

Tento žák si pomáhá odezírání z úst. Je to činnost velmi náročná. Pro odezírání je třeba ve třídě vytvořit správné podmínky. Žák musí sledovat obličej vyučujícího, otáčí se na mluvící spolužáky.

Zpětná vazba je velmi důležitá pro kontrolu porozumění. Jak jsem zjistil během prvního měsíce školního roku (neboť jsem ještě nepřišel do styku s žákem sluchově postiženým), nestačí se ho pouze zeptat: „Rozumíš mi?“. On vždy odpověděl ano. Ovšem když jsem chtěl, aby mi to zopakoval nebo ukázal, zjistil jsem, že vůbec neví, co má dělat. Při výkladu používám co nejvíce názorných pomůcek. Je dobré podporovat aktivitu dítěte, ptát se, když nerozumí. Snažit se vytvořit vstřícný vztah, aby se u žáka nevytvořilo zablokování cesty zeptat se a nezačal v hodinách pouze přikyvovat, že všemu rozumí. Pokud žák některým slovům nerozumí, zavedli jsme si malý notýsek (slovníček), do kterého si zapisuje neznámá slova. Mimo vyučování je doplňujeme do vět, aby si ujasnil, kdy tyto slova používat a jaký mají význam. Dále používám pracovní listy a obrázky.

Spolužákům jsem vysvětlil podstatu sluchově postiženého žáka. Řekl jsem jim, že sluchově postiženému vadí křik a nemůže se soustředit, pokud je ve třídě veliký hluk. Ve třídě si žák našel své kamarády, do kolektivu se zapojil.

Ve třídě jsme si vyzkoušeli, jaké by to bylo, kdyby nikdo z nás neslyšel a museli jsme se dorozumívat pouze posunky nebo odezíráním. Žáci si sedli do kruhu kolem stolu a mluvili na sebe pouze posunky a otvíráním úst bez hlasu. Řekl jsem jim, že dobře se odezírá, pokud budou v náznaku šeptat. Někteří ovšem, když jim nikdo nerozuměl, začali na sebe pokřikovat a být nervózní, že jim nikdo nerozumí.

S žáky jsme v hodinách hráli hry, které byly čerpány z knihy „Hry pomáhají s problémy.“

Slovní fotbal

Je to pomůcka velmi dobře využitelná pro rozvoj sluchového vnímání. Tato hra se učňům celkem líbila, ale zjistil jsem při ní, že žáci mají velmi malou slovní zásobu a musel jsem jim pomáhat s vymýšlením slov. Nejdříve jsme zkoušeli pouze ovoce a zeleninu, ale za chvíli byla zásoba slov vyčerpána a museli jsme slova rozšířit na všechna podstatná jména.

Hlasy zvířat

Jednomu z hráčů jsme zavázali oči a postavili jsme ho doprostřed kruhu. Ostatní se kolem něho pohybují v kruhu tak dlouho, dokud hráč uprostřed neřekne „Stop!“. Na toto znamení se všichni musí zastavit. Hráč v kruhu pak rukou ukáže na jiného hráče, střední hráč mu pak přikáže, aby napodobil hlas některého zvířete, například kočky, psa, krávy, ovce, lva, osla, kachny, papouška, a snaží se po hlase uhodnout, který z hráčů to je. Jestliže hádá správně, oba si vymění úlohy. Když se zmýlí, hra se opakuje a střední hráč zůstává na svém místě.

Hráči se snažili změnit co nejvíce hlas, když napodobují zvířata, aby je jejich spolužák nepoznal.

Zvuková hádanka

Přehráváme dětem různé zvukové efekty z magnetofonového pásku: letadlo, vlak, pochodující vojsko, dělostřelecká palba, kulometná dávka, jednotlivý výstřel, dusot jízdy, gong, zvony, hlas trubky apod. Mají za úkol rozlišit, co daný zvuk představuje. Podle vyspělosti volíme i náročnost ukázek. Starší děti např. dokážou rozeznat zvuk motoru nákladního automobilu od osobního, popř. i značku vozidla (Trabant - Wartburg - Škoda - Tatra - Lada).

Řetěz slov

Sedli jsme si všichni do kruhu a jeden, kdo hru řídil, předal svému levému sousedovi nějaký předmět (např. klíč) a řekne při tom: „To je klíč.“ S přesně stejnými slovy předá soused klíč zase dále svému sousedovi, ten opět dále a tak klíč oběhne všechny hráče, přičemž každý řekne stejná slova: „To je klíč.“ Když dojde klíč až k vedoucímu hry, přidá k slovům jedno další, takže věta s klíčem teď předávaná zní: „To je klíč železný.“ A zase jde klíč s těmito slovy kolem. Kdo se zmýlí, slova přehodil či některé vynechal, vypadl ze hry. A po každém příchodu klíče k vedoucímu, ten přidává další a další slova, takže za chvíli se předává s klíčem už celá věta.

Když se zmýlí sám vedoucí hry, vypadne i on a jeho místo převezme jeho nejbližší levý soused, který za něj přidává slova. Zbudou-li pak ve hře již jen dva hráči,

přidávají si slova vzájemně jeden druhému. Každý opakuje slova předchozího, ale hned k nim přidá nové slovo svoje. Kdo z obou vydrží déle, vyhrává. (Mertin, Šimanovský, 2000)

14.2. Individuální vzdělávací program

Jméno žáka: J.K.
Narozen: 1995
Bydliště: Most
Škola: Odborné učiliště

J. K. je sluchově postižený žák, který byl integrovaný v ZvŠ a od září 2011 nastoupil do oboru Tesařské práce na Střední školu technickou, gastronomickou a automobilní, kde je také individuálně integrovaný. Odlišnosti v metodickém přístupu k žákovi budou se školou konzultovány prostřednictvím speciálního pedagoga SPC.

Základní údaje o sluchovém postižení

Dg.: surditas 1. dx (hluchota vpravo), vlevo prahy v normě (závěr foniatrického vyšetření ze dne 6. 2. 2002). Sluchová vada zjištěna v 5,5 letech. Není kompenzována sluchadlem. Chlapec si při komunikaci pomáhá odezíráním. Při komunikaci se k hovořící osobě natáčí levým uchem. Ve škole je nutné posadit žáka tak, aby mohl využívat sluchové vjemy zdravého ucha a zároveň měl možnost odezírat z úst hovořícího učitele – nejlépe 2. lavice prostřední řady, místo vlevo.

U žáka se může v koncových hodinách objevovat únava, která pramení z náročnosti odezírání.

Problémy s porozuměním mluvené řeči se mohou objevovat při komunikaci v hlučném prostředí, při komunikaci více osob současně, při často se měnících komunikačních tématech. Při diktování, zadávání úkolů slovní cestou, při únavě nebo nachlazení, kdy se dočasně zhoršují podmínky ve středouší.

V současné době žák ve škole komunikuje bez větších potíží, slovní zásoba se jeví v normě. V klidném prostředí třídy rozumí pokynům a adekvátně otázky odpovídá. Čte téměř plynule, delší slova slabikuje, přeříkává se.

Vzhledem k nemožnosti binaurálního slyšení (týkající s obou uší) je možná horší orientace v prostředí školy i venku (hůře určí směr zvuku, což zhoršuje bezpečnost pohybu). Je nutné dopřát chlapci dostatečnou časovou dotaci na orientaci v prostoru.

Poradenská zpráva z pedagogicko-psychologické poradny

Kontrolní vyšetření signalizuje přetrvávající dyslektické a dysortografické obtíže na bázi ADHD a sluchového postižení (neslyší na pravé ucho). Epi terén, medikace.

Výrazně pomalé PM tempo. Unavitelnost, krátkodobé koncentrace, oslabená mechanická paměť, výkyvy ve výkonech. Výkony odpovídají rozumovým schopnostem žáka.

Doporučení:

Individuální přístup, zohledňovat zdravotní obtíže, uplatňovat režim platné pro mládež s ADHD, bez tlaku na výkon, s ohledem na výše uvedené obtíže. I nadále používat dostupné podpůrné pomůcky (tabulky, diktafon), při řešení úloh, které předpokládají rychlý úsudek a dobré porozumění textu. Zohledňovat pomalé tempo, unavitelnost při písemných pracích (diktátech, opisu a přepisu). Doporučuji prodloužený výklad opřený o dostatek názoru. Tolerovat celkové výrazně pomalé osobní tempo. Případnou impulzivitu a komunikační obtíže usměrňujte jednotným, klidným a trpělivým přístupem. Vytvořením režimu s jasně a srozumitelně vymezenými pravidly chování, vhodným hodnotícím systémem a oboustrannou podporou (rodina-škola). Oceněním i za projevenou snahu a zážitkem s úspěšnosti posilujte jeho emoční stabilitu. Dále dle doporučení SPC pro smyslově postižené. (opsáno z poradenské zprávy ze dne 22. 9. 2010)

Speciálně pedagogické centrum pro sluchově postižené – psychologické vyšetření

Zpráva z vyšetření souborem specifických zkoušek:

Kontrolní vyšetření signalizuje přetrvávající dyslektické a dysortografické obtíže na bázi ADHD a sluchového postižení (neslyší na pravé ucho). Epi terén, medikace. Výrazně pomalé PM tempo, unavitelnost, krátkodobá koncentrace, oslabená mechanická paměť, výkyvy ve výkonech. Výkony odpovídají rozumovým schopnostem žáka.

Doporučení: individuální přístup, zohledňovat zdravotní obtíže, uplatňovat režim platný pro mládež s ADHD, bez tlaku na výkon, s ohledem na výše uvedené obtíže. Zohledňovat pomalé tempo, unavitelnost při písemných pracích (diktátech, opisu a přepisu). Doporučuji prodloužený výklad opřený o dostatek názorných pomůcek. Dále dle doporučení SPC pro smyslově postižené. Konzultace dle potřeby. (opsáno z poradenské zprávy)

Doporučení poradenského centra:

- V průběhu celého dne respektovat zásady práce se sluchově postiženým
- Respektovat pracovní tempo žáka
- Zohlednit zvýšenou únavnost v koncových hodinách
- Individuální péči mimo vyučování provádět podle aktuální potřeby žáka
- Často kontrolovat, zda žák rozumí obsahu mluvního projevu (ne otázkou „ROZUMÍŠ“ sluchově postižený často reaguje kladnou odpovědí, aniž rozumí. Zadat kontrolní otázku nebo konkrétní úkol k probíranému tématu)
- Vytvořit ve třídě prostředí vstřícnosti a tolerance

Obsah, rozsah a průběh poskytování individuální péče

A) při vyučování:

- při všech činnostech dodržovat zásady práce se sluchově postiženým
- používat při výuce dostatečné množství názorných pomůcek
- často kontrolovat, zda žák rozumí
- respektovat individuální pracovní tempo žáka
- podporovat sebevědomí žáka (poznat pocit úspěchu), pomoci při pocitech nejistoty
- tolerance při hodnocení úkolů založených na sluchovém vnímání (diktát, výklad, zadávání úkolů...)

B) mimo vyučování:

- uplatňovat jen v případě, že žák není schopen zvládnout látku v době vyučování

Cíle vzdělávání ve školním roce

- úspěšně zvládnout přechod žáka na novou školu (předejít konfliktům se spolužáky)
- zvládnout učivo teorie i praxe prvního ročníku učebního oboru
- průběžně sledovat stav sluchu, pravidelně docházet na foniatrické vyšetření
- vytvořit pro žáka vstřícné prostředí, ve kterém bude mít možnost zažít úspěch
- podporovat úzkou spolupráci rodiny a školy

Seznam doporučených kompenzačních a učebních pomůcek, učebnic

Výukové počítačové programy	cca 2 000,-
Ottova (nebo jiná) naučná encyklopedie	cca 1 000,-
Diktafon pro záznam výkladu	cca 2 000,-

Předpokládaná potřeba navýšení finančních prostředků

Na pořízení knih	cca 5 000,-
Na plat učitele integrovaného žáka	určí ředitel školy

Spolupráce s rodiči integrovaného žáka

Rodiče zajišťují:

- Pravidelné kontroly na foniatrii případně u dalších odborníků
- Domácí přípravu žáka na školu
- Pravidelnou docházku žáka do školy

Spolupráce se školou:

Škola se zavazuje:

- informovat SPC o všech změnách, výukových problémech a školním vývoji žáka
- poskytovat odpovídající podmínky a dostatek času při návštěvě pracovníka SPC ve škole
- zajistí, podle možností školy, učiteli integrovaného žáka podmínky pro realizaci individuální péče o žáka, účast na dalším vzdělávání, podmínky na přípravu na práci s tímto žákem

Klasifikace:

Při větších problémech je možné použít slovního hodnocení. Lépe vystihuje, co dítě zvládlo a co je třeba docvičit. Se slovním hodnocením musí souhlasit rodiče.

Vyučovací předměty

Český jazyk

Je třeba respektovat jednodušší vyjadřování dítěte, podporovat co nejčastější možnost komunikace a budovat komunikaci gramaticky správnou. Je důležité dbát na čtení s porozuměním. Naučit dítě podtrhávat neznámá slova, ta pak zapisovat do slovníku. Diktáty – je třeba odlišit tzv. „sluchové chyby“ a označovat je v textu (tečkou). Za tyto chyby dítě nemůže. Sluchové chyby: diferenciací sykavek, délky samohlásek, měkčení, rozlišení znělých a neznělých hlásek, vynechávání předložek, V případě velkých potíží je vhodné nahradit diktáty doplňováním gramatických jevů do textu.

Odborný výcvik

Žák zde pracuje jako všichni ostatní žáci. Je třeba dbát na bezpečnost při práci, udržovat ve cvičných dílnách klid, nehovořit na sluchově postiženého žáka, pokud je k vám zády. Je vhodné přidělit k dítěti kamaráda, který mu pomáhá.

Kontrolní vyšetření bude provedeno dle potřeby. Zdravotní postižení je charakteru trvalého, proto je platnost IVP stanoven na celou dobu docházky žáka do výše jmenované školy.

Na sestavení IVP se podíleli:

- ředitel školy
- třídní učitel
- zákonný zástupce žáka
- speciální pedagog SPC
- žák

15. Závěr

Integrace znamená vyučovat všechny žáky v jejich spádových školách v běžných třídách odpovídajících jejich věku a poskytovat jim a učitelům adekvátní podporu. Úspěch nebo neúspěch integrace nezávisí na charakteristikách žáka, ale spíše na představitosti, svědomitosti a tvůrčích schopnostech rodin, učitelů a zřizovatelů škol. Může být úspěšná za předpokladu, že vezmeme to nejlepší ze speciálního a běžného školství a zkombinujeme do jednotného systému vzdělávání, dává příležitost dětem se všemi úrovněmi schopností, aby se v prostředí běžných škol učily společně. Integrace také respektuje individuální tempo a možnosti každého dítěte.

Integrace neznamená pouhé umístění dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami do běžné třídy, bez podpory a služeb, které potřebuje, aby mohlo mít úspěch; nefunguje, když od učitele očekáváme, že bude dítě se SVP i ostatní žáky třídy učit kvalitně bez potřebné podpory.

Celá třída musí brát ohledy na sluchově postiženého spolužáka a pomoci mu začlenit se do kolektivu. Také všichni vyučující, kteří přijdou do styku s tímto učněm, musí dodržovat zásady práce se sluchově postiženým, používat při výuce dostatečné množství názorných pomůcek. Často kontrolovat, zda mu žák rozumí, respektovat individuální pracovní tempo žáka. Podporovat sebevědomí žáka a tolerovat při hodnocení úkolů, založených na sluchovém vnímání (diktát, výklad, zadávání úkolů).

Zaměstnatelnost smyslově (zrakově, sluchově) postižených žáků absolventů našeho učiliště

Strojírenské práce 23-51-E/01

Absolventi se uplatní v kovárnách při povolání strojní kovář, v obrobkách při povolání obráběč kovů, dělník v zámečnické nebo klempířské dílně nebo v autoservisu. Absolventi si mohou doplnit své vzdělání v příbuzném oboru kategorie H. Jeho absolvováním získají nejen novou kvalifikaci a další výuční list, ale i možnost pokračovat v nástavbovém studiu k získání maturity.

Opravářské práce 41-55-E/01

Absolvent se uplatní zejména v oblasti zemědělského opravárenství a servisních služeb v povolání zemědělský dělník zaměřený na výkon opravářských prací.

Provádí především vlastní opravy, údržbu a seřizování strojů a zařízení, ale podílí se případně i na výrobě a renovaci součástí. Tato šířka profilu umožňuje uplatnění absolventů i v příbuzných strojírenských provozech, lesním hospodářství, dopravě, stavebnictví, případně v dalších oblastech, kde se vyskytuje opravárenská problematika.

Stravovací a ubytovací služby 65-51-E/01

Možnosti uplatnění absolventů: Po nezbytném zapracování se uplatní ve všech typech podnikatelských subjektů v oblasti stravovacích služeb. Absolvent se uplatní ve stravovacích službách při výrobě pokrmů jako kuchař, dále například v provozovnách rychlého občerstvení při přípravě pokrmů. Absolvent bude připravovat teplé a studné pokrmy, pokrmy vyráběné z polotovarů, teplé nápoje apod. Absolventi mohou využít možnost zapracování v tréninkové kavárně Café-Atrium, kde se naučí obsluhovat hosty, připravovat nápoje i pokrmy, úklidové práce a mnoho dalších dovedností potřebných ke zvládnutí zaměstnání na nechráněném pracovním trhu.

Šití oděvů 31-59-E/01

Absolvent se uplatní při výkonu povolání výrobce oděvů a kusových výrobků v typových pozicích švadlena a šička ve velkých, středně velkých i malých oděvních firmách. Bude připraven plnit pracovní úkoly při výrobě oděvů individuálním a hromadným způsobem, bude zejména vyrábět jednoduché dámské oděvy jako např. sukně, kalhoty, halenky, šaty. Může se uplatnit i při výrobě jiných jednoduchých oděvních výrobků, popřípadě jiných šitých výrobků a při opravách oděvů. Absolventi mají možnost nastoupit do chráněné dílny, která je v Jirkově „Výroba textilií, textilních výrobků, oděvů a oděvních doplňků“.

Tesařské práce 36-64-E/01

Absolvent se uplatní v povolání tesař. Je schopen provádět jednoduché tesařské práce při zhotovování bednění betonových konstrukcí, vázání a montování tesařských konstrukcí střech, dřevěných staveb a pomocných tesařských konstrukcí.

Zednické práce 36-67-E/01

Absolvent se uplatní v povolání zedník. Je schopen provádět jednoduché zednické práce na pozemních stavbách, tj. betonování, zdění zdiva z různých druhů materiálů,

montáž prefabrikátů, povrchové úpravy zdiva omítkami a jednoduché tepelné izolace.

Absolventi v oboru tesařské a zednické práce mohou najít uplatnění ve stavebních firmách např. PEXTRA, s.r.o., kam žáci chodí v rámci praxe.

Zahradnické práce 41-52-E/01

Absolvent oboru zahradnické práce je připraven pro výkon jednoduchých pracovních činností v povolání zahradník s uplatněním v základních oblastech zahradnické výroby, jako je rozmnožování a pěstování zeleniny, ovoce, květin, okrasných a ovocných dřevin a sadovnických výpěstků. Absolvent je schopen vykonávat jednoduché operace a práce při množení, výsadbě, ošetřování a hnojení, pěstování rostlin ve volné půdě i ve sklenících, údržbě a zakládání sadovnických úprav a při zhotovování běžných vazačských výrobků.

Použitá literatura:

GRAHAM, P., TURK, J., VERHULST, F.: *Child psychiatry*. London, New York, Oxford University Press 1999

HORÁKOVÁ, Radka. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012, 159 s. ISBN 978-802-6200-840.

JESENSKÝ, Ján. *Uvedení do rehabilitace zdravotně postižených*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1995, 159 s. ISBN 80-706-6941-1.

KRAHULCOVÁ, Beáta. *Komunikace sluchově postižených*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2002, 303 s. ISBN 80-246-0329-2.

KREMLIČKOVÁ, Marta a Marie NOVOTNÁ. *Kapitoly ze speciální pedagogiky pro učitele: setkání speciálněpedagogická, sociálněpedagogická a pedagogickodiagnostická*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1997, 115 s. ISBN 80-859-3760-3

MONATOVÁ, L. *Pedagogika speciální*. Brno: Pedagogická fakulta MU, 1994.

PADULA, W., SPUNGIN, S. J.: *The visually handicapped child*. The Bridge 1983.

PEŠATOVÁ, Ilona. *Vybrané kapitoly ze speciální pedagogiky se zaměřením na tyflopeditii*: 2. díl. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita, 1999. ISBN 80-708-3351-3.

POTMĚŠIL, Miloň. *Čtení k surdopedii*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, 217 s. Učebnice (Univerzita Palackého). ISBN 80-244-0766-3.

ŘÍČAN, Pavel a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Dětská klinická psychologie*. 4., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, c2006, 603 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1049-8.

STRNADOVÁ, Věra. *Úvod do surdopedie*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky a psychologie, 2002, 63 s. Studijní texty pro distanční a kombinované studium. ISBN 80-708-3564-8.

MERTIN, Václav a Zdeněk ŠIMANOVSKÝ. *Hry pomáhají s problémy*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2000, 159 s. Nápady - hry - tvořivost. ISBN 80-717-8408-7.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 3., rozšířené a přepracované Praha: Portál, 2004, 870 s. ISBN 80-717-8802-3.

Internetový zdroj

<http://www.nuov.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>